

Talltitan

En vanlig fågel
i skogen som
försvinner

Caroline Kling

Talltitan

Poecile montanus borealis (Nordlig talltita)

Utpräglat stationär.

Natal spridning: 2 km i genomsnitt.

Vinterområde: ca 25 hektar (500 x 500 m).

Häckrevir inom vinterområdet.

Hamstrar kottefrön och andra frön inom området i matförråd inför vintern.

Talltitan – ekologi

Hackar fram sitt eget bo

Stående förmultnande stammar
i perfekt förmultningsstadium

Lövträd, fr a björk

Foto: Gun
2011 A

Talltitan – habitat

Norska: Granmeis

- Barrdominerad skog
- Lövdominerad skog
- Sumpskog

Favorit:

Grandominerade blandskogar med björkinslag, i fuktig miljö

Talltitan en svensk indikatorart för skogskvalitet

Indikatorn “Häckande fåglar i skogen”. Talltitan indikerar:

- **Höga naturvärden i skogen i stort:** Tjäder, järpe, skogsduva, gröngöling, mindre hackspett, tretåig hackspett, stjärtmes, svartmes, tofsmes, entita, talltita, lappmes, trädkrypare, lavskrika, nötkråka, domherre.
- **Död ved:** gröngöling, mindre hackspett, tretåig hackspett, entita, talltita.
- **Äldre skog:** tjäder, tretåig hackspett, svartmes, tofsmes, talltita, lappmes, trädkrypare, lavskrika, domherre.

(ur Sveriges miljömål för levande skogar, sverigesmiljomal.se)

Populationsutveckling

1976: 2 000 000 par

2012: 800 000 par

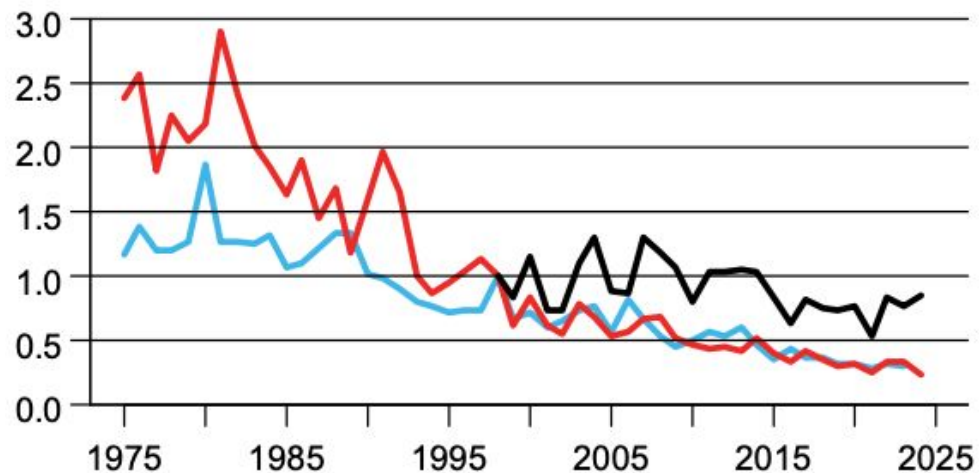
2020-talet: 550 000 par

Populationsutveckling

Talltita, *Poecile montanus*

NT = Nära Hotad, på Rödlistan

(nära gränsvärdet för VU, Vulnerable)

Samtidigt:
Förändringar
i livsmiljön

Det moderna skogsbruket

Gradvis under 1900-talet

50-talet: traktorn ersatte hästen

70-90-talet: Väckande stor-
skalighet, större maskiner,
mekaniserad gallring.

- Jämnåldriga bestånd
- Monokultur
- Gallring
- Avverkning

Dessutom: Torrare marker.

Förändrad livsmiljö för skogsarter

Förlust av:

Undervegetation

Död ved

Fuktig mark

Sammanhängande skogar

Gammal skog

Studier om orsaken till talltitans nedgång

Nordlig talltita – *Poecile montanus borealis*

2003	Siffczyk et al.	Finland	Habitatförändringar i vinterområdet
2014	Vatka et al.	Finland	Habitatpreferenser
2014	Eggers o Low	Sverige	Effekt av gallring, jämförelse med tofsmes
2016	Virkkala	Finland	Habitatförändringar och klimatförändringar
2017	Cirule et al.	Lettland	Stresshormoner i blodet
2022	Klein et al.	Sverige	Olika grader av gallring
2023	Kumpula et al.	Finland	Skogsbrukets påverkan
2024	Lehikoinen et al.	Finland	Äldre skog, skogsbruk

REVIEW ARTICLE

Received 19 March 2025 | Revised 10 September 2025 | Accepted 10 September 2025
Editor: Fredrik Andreasson

Habitatförändringars påverkan på talltitan *Poecile montanus* samt artens potential att åter häcka i Nationalstadsparken

The impact of habitat changes on the willow tit
Poecile montanus and its potential for breeding in the
National City Park (Stockholm)

Caroline Kling

M. Ladulåsgatan 15, 118 65 Stockholm, Sweden | annacarolinekling@gmail.com

Forestry in Fennoscandia has led to a structural simplification of forest landscapes, altering the conditions for bird species living in this biotope. The willow tit *Poecile montanus* has undergone a dramatic decline in the area since the 1980s. This review compiles and investigates habitat-related factors that may have contributed to this decline. Environmental parameters that affect the survival and breeding success are understory vegetation, landscape structure, and forest management practices. The review highlights the importance of maintaining a diverse and structurally complex forest landscape to support the willow tit and other bird species.

Skärmavbild

Tänkbara orsaker, fem faktorer:

- Undervegetation
- Död ved
- Fuktig mark
- Sammanhängande skogar
- Gammal skog

Undervegetation

Skydd mot predatorer – något att gömma sig i, vid häckning och födosök

Träddiversitet, fler resurser mat

- Insekter knutna till visst trädslag eller förmultningsstadium
- Fler typer av fröer

Håller fukt

Resurs ved – snabbare och får ligga kvar

Resultat:

Undervegetation

Flera studier ha mätt förekomst av talltita vid olika grad av gallring.

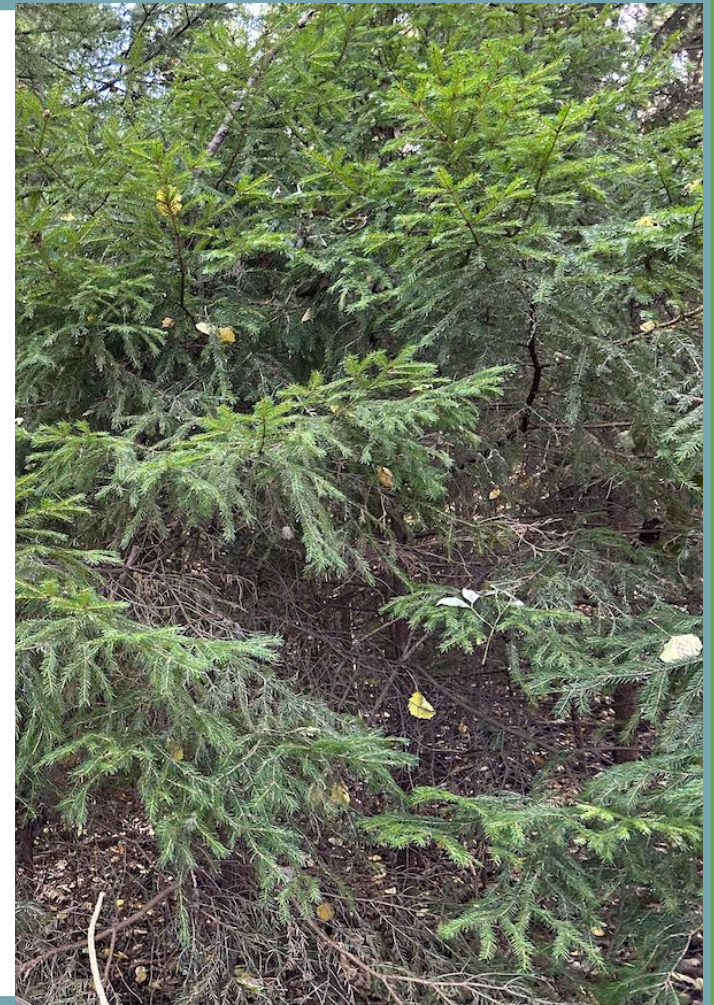
Gallring av unga granar:

- Halverad daglig boöverlevnad för ungar
- Halverad månatlig överlevnad för adulta

—> Tydligt försämrade överlevnad och reproduktion när undervegetation av gran minskade.

Lägre grad av undervegetation:

—> Fler talltitor med försvagade tillväxtområden på sjärtfjädrarna. Tyder på ökad stress och näringsbrist.

Resultat:

Undervegetation

Finsk jämförande långtidsstudie 30 år.

Konventionell gallring —>

- Påverkar i minst 30 år framåt hur tätt talltitorna häckar.
- Fungerar som en mildare form av kalhuggning/fragmentering.
- Unga fåglar tvingas leta eget revir längre bort.

Resultat:

Död ved

Tillgång till lämplig död ved för bobygge
avgörande för häckningsframgång.

- Fler talltitor där det finns mer död ved.
- Adderas död ved flyttar talltitan in.

Den viktigaste habitatfaktorn av alla

Resultat:

Fuktig mark

Samband mellan förekomst av talltita och skogar på fuktigare mark, samt diken och vattendrag i närmiljön.

Varför?

- > Större födotillgång
- > Snabbare förmultning,
mer nyproduktion av död ved

Fragmentering

När det kommer in öppna ytor i ens revir kan det krävas utökning av området.

Mer energikrävande:

- Längre sträckor att flyga mellan optimala platser inom området
- Svårare hålla reda på gömmor
- Större risk för plundring av hamstrad mat

—> Kan ge lägre överlevnad

Resultat:

Fragmentering

Finsk studie 2014:

Områden där reviret inte enbart består av sammanhängande skog utan även inrymmer insprängda öppna ytor ger lägre överlevnad.

Resultat:

Fragmentering

Finsk långtidsstudie 30 år:
Kalhyggen inom 500 m bort —>

- Avståndet mellan häckande par ökade betydligt
- Unga fåglar tvingades leta eget revir längre bort

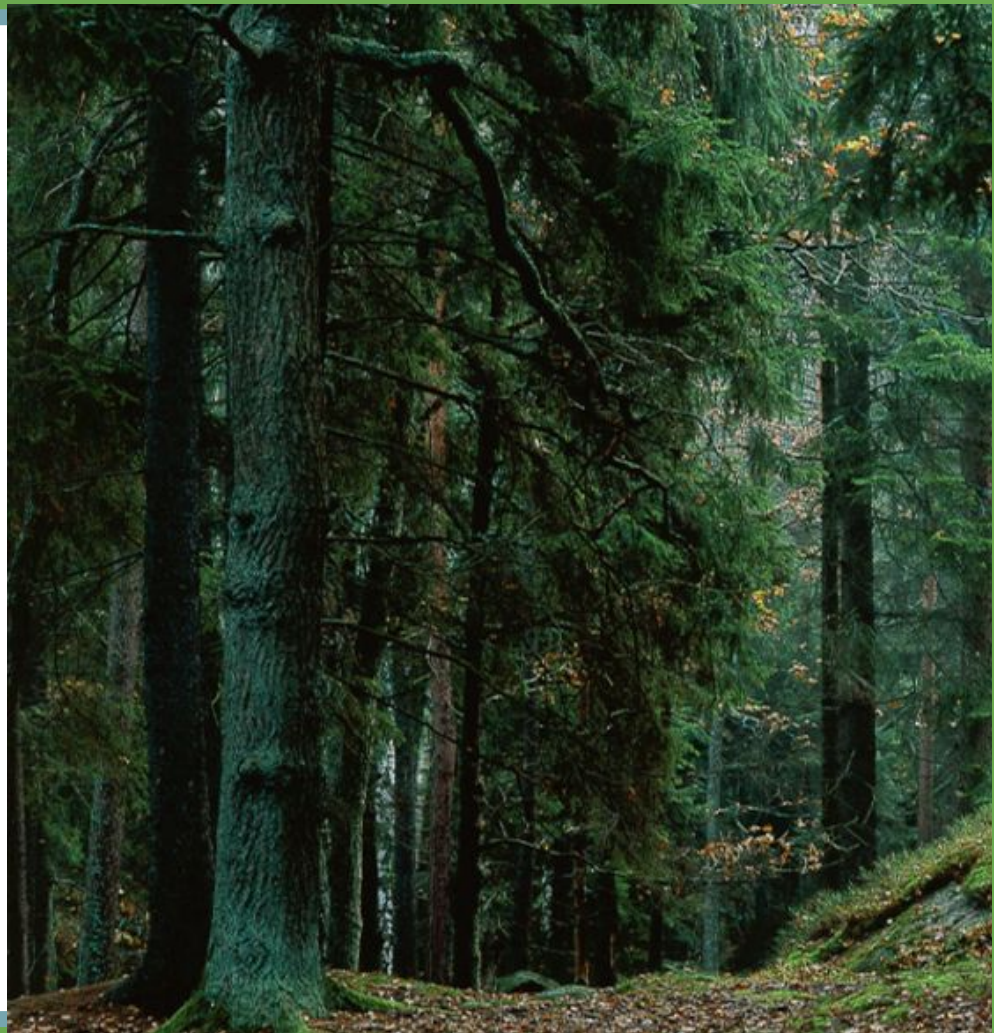
Gamla skogar

Överlevnad högre i gamla skogar
för stationära skogsfågelarter:

- Större volym av trädkronor
- Större ytor av bark, grövre bark

Innebär mer mat vintertid:

- Grövre bark och sprickor inhyser fler övervintrande insekter och småkryp
- Gamla träd ger fler kottar
- Mer mat ger minskad konkurrens om födoresurser
- Fler potentiella platser för hamstrad mat

Resultat:

Gamla skogar

Flera studier:

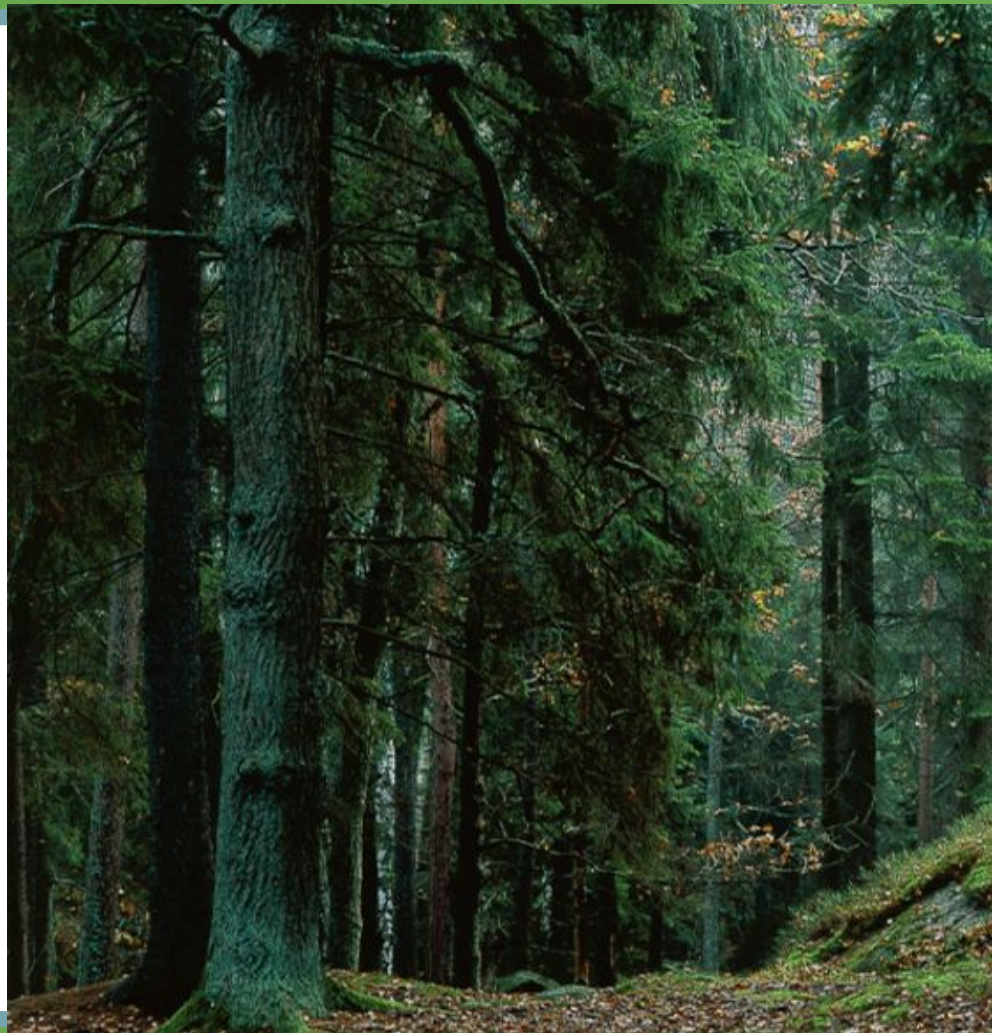
Talltitan föredrar gamla skogar.

Lettisk studie: Jämförelse av stresshalter i blodet hos talltita:

- i 105-155 årig blandskog
- i 35-55 årig bruksskog

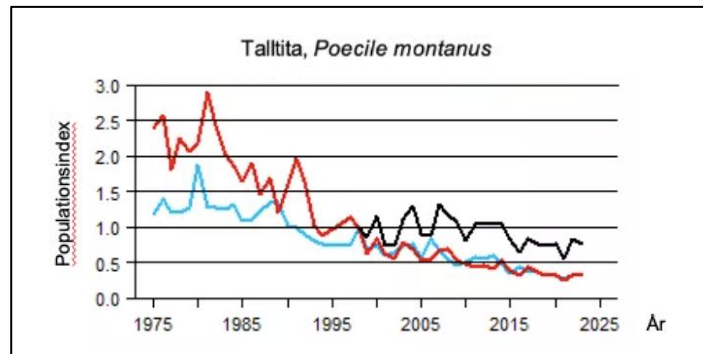
—> Högre stress i unga skogar.

MEN: Ej alltid absolut krav om andra kvaliteter finns.

Resultat

Sammanfattning

- Undervegetation
- Stående död ved
- Fuktiga marker, skogar
- Sammanhängande skogar
- Gamla / orörda skogar

Påverkar överlevnad
Nödvändigt för reproduktion
Påverkar överlevnad
Påverkar överlevnad
Påverkar överlevnad

Gallring
Gallring, torrläggning
Utdikning, torrläggning
Kalhyggen, fragmentering
Avverkning

**Många faktorer påverkar var och en för sig
Samverkar och förstärker varann**

Hur vända trenden?

- Spara skogar med höga naturvärden
- Gallra mindre
- Låt död ved finnas kvar
- Omställning inom skogsbruket
- Se värdet i barrträden i blandskogarna

Naturvårdsinsatser och skötselåtgärder

- Utvidga skogspartier att växa fritt utan gallring — större områden med bibehållen undervegetation
- Behåll björken i alla stadier
- Öka/värna barrträdens andel i blandskogarna
- Gynna granen i alla åldersstadier
- Fågelholkar i väntan på mer lämplig ved till boplatser

Fågelholk för talitita

Bottenplatta 8x8 cm

Höjd: 20-25 cm

Hål: 25 mm diameter, 15-20 cm upp

Fyllt med kutterspån eller spån från
murken ved

Blåmes häckar i 10-15 procent av holkarna

(Källa: Hans Ryttman)

Holkar
i Kungliga
National-
stadsparken
Stockholm

REVIEW ARTICLE

Received 19 March 2025 | Revised 10 September 2025 | Accepted 10 September 2025
Editor: Fredrik Andreasson

Habitatförändringars påverkan på talltitan *Poecile montanus* samt artens potential att åter häcka i Nationalstadsparken

The impact of habitat changes on the willow tit
Poecile montanus and its potential for breeding in the
National City Park (Stockholm)

Caroline Kling

M. Ladulåsgatan 15, 118 65 Stockholm, Sweden | annacarolinekling@gmail.com

Forestry in Fennoscandia has led to a structural simplification of forest landscapes, altering the conditions for bird species living in this biotope. The willow tit *Poecile montanus* has undergone a dramatic decline in the area since the 1980s. This review compiles and investigates habitat-related factors that may have contributed to this decline. Environmental parameters that affect the survival and breeding success are understory vegetation, landscape structure, and forest management practices. The review highlights the importance of maintaining a diverse and structurally complex forest landscape to support the willow tit and other forest-dwelling bird species.

Skärmavbild

Tack!

Uppland

Sigtuna kommun

Häckning

Uppland

Sigtuna

Häckning

Uppland

Sigtuna

Häckning

Sicklaskiftet Nacka

Konstaterad
häckning 2022

Sicklaskiftet Nacka

Konstaterad
häckning 2022

Sicklaskiftet Nacka

Konstaterad
häckning 2022

Predatorer på talltita

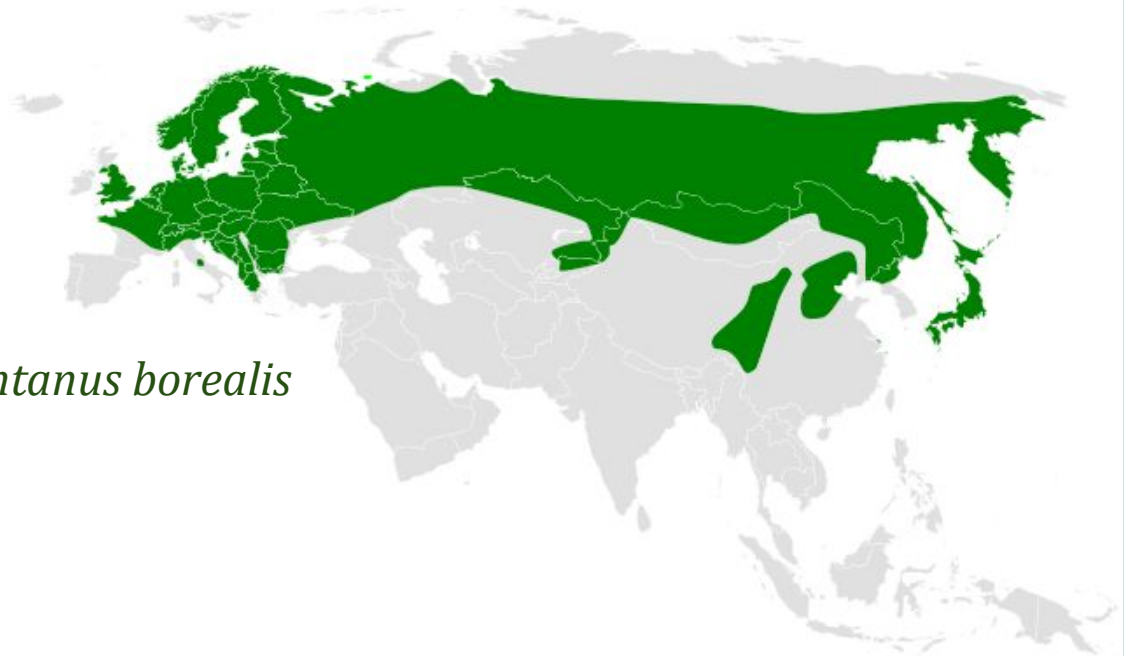
Talltitan – släktskap och utbredning

Poecile montanus

14 underarter globalt
5 underarter i Europa

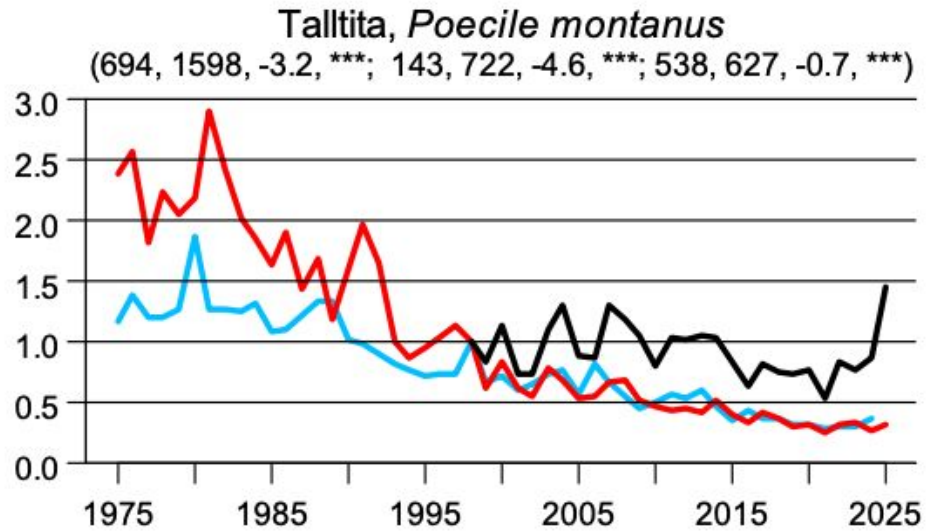
Nordlig talltita – *Poecile montanus borealis*

- Fennoskandien
- Baltikum
- Karpaterna
- Västra Ryssland

Populationsutveckling

Talltita, *Poecile montanus*
(694, 1598, -3.2, ***; 143, 722, -4.6, ***; 538, 627, -0.7, ***)

